

Література

1. Выготский, Л. С. Детская психология. Т. 4 [Текст] / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика, 1984. – 432 с.
2. Гончаренко, С. У. Український педагогічний словник [Текст] / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Макаренко, А. С. Методика виховної роботи [Текст] / А. С. Макаренко. – К.: Радянська школа, 1990. – 366 с.
4. Вікова психологія. Роз. VII [Текст] / за ред. Г. С. Костюка. – К., 1976. – С. 240–270.
5. Ананьев, Б. Г. О проблемах современного человекознания [Текст] / Б. Г. Ананьев. – М.: Наука, 1977. – 380 с.
6. Кон, И. С. Психология ранней юности [Текст] / И. С. Кон. – М.: Просвещение, 1989. – 255 с.
7. Ягупов, В. В. Педагогіка [Текст]: навч. пос. / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
8. Иванов, И. П. Энциклопедия коллективных творческих дел [Текст] / И. П. Иванов. – М.: Педагогика, 1989. – 242 с.

References

1. Vygotskij, L. S. (1984). Detskaja psihologija. Vol. 4. Moscow: Pedagogika, 432.
2. Goncharenko, S. U. (1997). Ukrai'ns'kyj pedagogichnyj slovnyk. Kyiv: Lybid', 376.
3. Makarenko, A. S. (1990). Metodyka vyhovnoi' roboty. Kyiv: Radjans'ka shkola, 366.
4. Kostjuka, G. S. (Ed.) (1976). Vikova psyhologija. Chep. VII. Kyiv, 240–270.
5. Anan'ev, B. G. (1977). O problemah sovremennogo chelovekoznanija. Moscow: Nauka, 380.
6. Kon, I. S. (1989). Psihologija rannej junosti. Moscow: Prosveshhenie, 255.
7. Jagupov, V. V. (2002). Pedagogika. Kyiv: Lybid', 560.
8. Ivanov, I. P. (1989). Jenciklopedija kollektivnyh tvorcheskih del. Moscow: Pedagogika, 242.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Берека В. С.
Дата надходження рукопису 23.11.2015

Фасоля Олег Іванович, директор департаменту освіти і науки, Департамент освіти і науки Хмельницької обласної державної адміністрації, майдан Незалежності, 1, м. Хмельницький, Україна, 29000
E-mail: khmoblosvita@i.ua

УДК 303.446:371

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.57051

НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ ЯК СКЛАДОВА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕЛІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ КРИЗИ

© С. І. Синенко, Н. М. Гончаренко

В статті проаналізовано європейський досвід функціонування системи освіти протягом життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти й окреслено сучасні світові тенденції її розвитку в умовах цивілізаційної кризи. Визначено основні принципи та головні завдання розвитку неперервної освіти в Україні. Обґрунтовано роль освіти протягом життя у забезпеченні національних інтересів Української держави в гуманітарній, соціальній та економічній сферах

Ключові слова: *неперервна освіта, соціальна модель, європейська модель, відкритий університет, післядипломна освіта*

In the article it is analyzed the European experience of lifelong education systems as components of the European social model of continuous education in the conditions of civilizational crisis. The basic principles and main objectives of continuous education development in Ukraine are defined. The place of lifelong education in ensuring national interests of the Ukrainian state in the humanitarian, social and economic spheres is proved

Keywords: *continuous education, social model, European model, open university, postgraduate education*

1. Вступ

При несприятливих для України тенденціях світової кон'юнктури і слабкому впливі держави, будуть продовжуватися тенденції системної деградації, країна не зможе оволодіти хвилею епохальних і базових інновацій, і перетвориться на сировинний придаток і ринок збуту готової продукції, на об'єкт експлуатації зі сторони більш енергійних передових цивілізацій [1].

Подолати цю кризу Україна зможе на основі вироблення та енергійної реалізації стратегії багатовекторного інноваційного наукового та освітнього розвитку, який лежить в основі амбіційних задач підвищення економіки і соціальної трансформації на період до 2020 року. Наразі цей курс легше проголосити, чим

зреалізувати, оскільки він потребує наукової діагностики тенденцій і критичних ситуацій, що склалися, вироблення надійних шляхів їх вирішення і цілеспрямованої діяльності на засадах державно-приватного партнерства держави, бізнесу, науки і освіти. У цих умовах необхідна розробка широкої державної антикризової програми, пов'язаної з довгостроковою інноваційною стратегією формування та підтримки системи навчання протягом життя як компоненти європейської соціальної моделі неперервної освіти.

При підрахунку Індексу Людського Розвитку враховуються три показники: очікувана тривалість життя; рівень грамотності населення країни (середня кількість років, витрачених на навчання) та очікувана тривалість навчання; рівень життя, оцінений через

валовий національний дохід на душу населення. Таким чином, очікувана тривалість навчання визнається одним із ключових індикаторів рівня людського розвитку. Важливо звернути увагу на те, що з 2010 року враховується не просто рівень освіченості, а й тривалість навчання [2]. Це свідчить про акцентування уваги на продовженому навчанні (continuing education), або, у більш вживаному в останні роки терміні, на навчанні протягом життя (lifelong learning).

2. Міжнародна співпраця

Наразі, у рамках реалізації освітніх проектів у межах програми співробітництва з ЄС – країни Східного партнерства, вищими навчальними закладами України реалізується більше ніж 60 спільних з європейськими університетами проектів, що фінансуються Європейською Комісією. Серед основних пріоритетних напрямів проектів – модернізація програм підготовки фахівців, впровадження механізмів забезпечення якості вищої освіти відповідно до європейських стандартів та рекомендацій, відновлення тісного співробітництва між університетами, промисловістю та структурами, що здійснюють інноваційну діяльність, з метою надати більше можливостей для підвищення якості викладання та навчання. Основні види діяльності за напрямками:

1) викладання (викладацьке відрядження): розроблення інноваційних методів викладання, мобільність відкрита для країн-партнерів в обох напрямках;

2) професійний розвиток: удосконалення навичок і компетентностей у викладацького складу та адміністративного персоналу, відкритий для країн-партнерів в обох напрямках.

Крім того, існують фінансові інструменти, які сприяють започаткуванню та розвитку міжнародної співпраці між державами в обраних пріоритетах політики ЄС шляхом реалізації довготермінових міжнародних проектів, таких як програми в сфері науки та освіти на 2014–2020 роки: Еразмус Плюс (Erasmus +), Горизонт 2020 (Horizont 2020) [3].

Нова Міжнародна програма Еразмус Плюс об'єднує кілька програм, таких як:

- Навчання впродовж життя (LLP);
- Молодь в дії (Youth in Action);
- Еразмус Мундус;
- Темпус.

За час її дії за програмою мобільності працівників системи освіти пройшли навчання 1 млн викладачів, вчителів, тренерів, волонтерів і адміністративних працівників системи освіти та менеджменту освіти із країн учасниць і країн-партнерів. Міжнародний обмін студентами і працівниками в рамках країн ЄС, а також за участі партнерських країн (у т. ч. України) у сфері вищої освіти, а також мобільність, організовану на підставі спільних навчальних програм або проектів. Пропонуються різноманітні сфери реалізації Програми: Мобільність студентів і працівників навчальних закладів (країни програми); (партнерські країни); Спільні магістерські програми Еразмус Мундус; Позики на навчання та здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра в іншій європейській країні [3].

За умовами Програми педагогічні і науково-педагогічні працівники навчальних закладів можуть виїздити з метою проведення навчальних занять до закордонних університетів, з якими їх базові університети (факультети) підписали угоди про таку співпрацю; інші працівники ВНЗ можуть здійснювати поїздки до іноземних інституцій (підприємств, фірм, освітніх організацій, в тому числі університетів) з метою вдосконалення фахових компетенцій, обміну досвідом, розширення своїх знань в обраній сфері (участь в стажуваннях, семінарах, практичних заняттях з елементами навчання, тощо). Діють спільні магістерські програми, такі як освіта другого рівня міжнародного характеру; створено Консорціуми навчальних закладів з різних країн, учасниками яких є щонайменше три ВНЗ з різних країн програми, рідше – з партнерських країн. Сфера реалізації Програми – стратегічні партнерства (Strategic Partnerships) між вищими навчальними закладами; об'єднання задля знань (Knowledge Alliances) між вищими навчальними закладами та бізнесом; формування потенціалу у сфері вищої освіти в партнерських країнах (Saracity Building) між вищими навчальними закладами країн програми та партнерських країн. Цілі програм спрямовані на упровадження і поширення інноваційних рішень у вищих навчальних закладах з метою модернізації освітньої пропозиції, її наближення до суспільних та економічних потреб та покращення якості навчання як відповідь цивілізаційним викликам [3].

Програмою передбачені інші освітні заходи, такі як короткі навчальні програми для працівників; короткотермінові поїздки студентів (до двох місяців) поєднані з віртуальною мобільністю (участь у заняттях в іноземних ВНЗ за допомогою мережі Інтернет); довготермінові поїздки викладачів з метою ведення лекційних занять в партнерських навчальних закладах, в межах яких проводяться адміністративні заходи: зустрічі, тощо).

В межах цієї співпраці діють:

– Програма «Об'єднання задля знань», основною метою якої є підтримка інноваційності в освітній сфері і бізнесі, а також в соціально-економічному середовищі, розвиток в суспільстві вмінь, пов'язаних з підприємництвом, стимулювання трансферу знань між ВНЗ та бізнесом.

– Програма «Формування потенціалу»: допомога і підтримка інституцій у сфері вищої освіти та систем вищої освіти в партнерських країнах

Головними завданнями на найближчий період для ВНЗ України є пошук партнерів, укладання договорів про співпрацю з ВНЗ країн-членів ЄС, запровадження викладання спільних програм (курсів) навчання іноземними мовами та вивчення викладачами іноземних мов – англійської, французької, німецької. Реалізація цієї програми здійснюється за двома типами:

1) Спільні проекти (Joint Projects) – зміну ВНЗ: опрацювання навчальних програм; модернізація системи управління закладом освіти і його функціонування; зміцнення зв'язків з оточенням;

2) Структурні проекти (Structural Projects) – зміна системи (участь міністерств): модернізація політики, управління і керування системами у сфері

вищої і професійної освіти; зміцнення зв'язків з оточенням.

3. Програма «Горизонт- 2020» в Україні

У 2015 році Україна підписала угоду про участь в програмі Горизонт- 2020, яка спрямована на підтримку досліджень і розвиток інновацій, що охоплює завдання інтеграції наукових досліджень та інновацій шляхом створення однорідної і спільної системи фінансування, починаючи з етапу концепції і до впровадження на ринок; відповіді на кризу – інвестиції в майбутнє економічне зростання і зростання зайнятості населення; відповіді на занепокоєння людей – про джерела забезпечення функціонування, безпеку і навколишнє середовище; зміцнення позиції ЄС в світі у сфері досліджень, інновацій та технологій.

Програма «Горизонт 2020» [3] складається з трьох компонентів:

1. Передова наука (Excellence in science), яка включає підтримання найбільш талановитих і креативних науковців та їхніх груп, що займаються науковими дослідженнями; фінансування спільних досліджень з метою визначення нових і перспективних сфер для здійснення наукових досліджень та інновацій, шляхом надання підтримки майбутнім та новим технологіям; забезпечення дослідників можливостями для навчання та кар'єрного зростання; забезпечення підтримки Європейської дослідницької інфраструктури, до якої матимуть доступ усі науковці.

2. Індустріальне лідерство (Industrial leadership): лідерство у передових та промислових технологіях (Key Enabling Technologies) за рахунок підтримки інформаційно-комунікаційних технологій, нанотехнологій, розробки нових матеріалів, біотехнологій, передових технологічних процесів та космічних технологій; доступ до ризикового фінансування (access to risk finance); забезпечення підтримки в ЄС використання інновацій в малих і середніх підприємствах (innovation in SMEs).

3. Суспільні виклики (Societal challenges): охорона здоров'я, демографічні зміни та добробут; продовольча безпека, стале сільське, лісове та водне господарство, біоекономіка; безпечна, чиста та ефективна енергетика; раціональний, «зелений» та інтегрований транспорт; навколишнє середовище, клімат, ефективне використання ресурсів та сировини; Європа у світі, що змінюється – толерантне, інноваційне та розсудливе суспільство; суспільна безпека – охорона свободи і безпеки Європи та її громадян.

Міжнародна співпраця на такому рівні стимулює до вибору варіанту стратегії інноваційного розвитку України:

- 1) інтеграція в глобальні інноваційні мережі;
- 2) створення кластеру інноваційних технологій;
- 3) формування проривного інноваційного напрямку, який виступає основою міжнародної конкурентоспроможності, ефективним інструментом забезпечення адаптивності освітніх систем до змін глобального середовища.

Основа кожної держави – це населення, люди, які є її громадянами, носіями державного суверенітету. Успішний розвиток держави можливий за наявно-

сті двох умов: перша – достатня кількість населення, друга – наявність у населення трудових ресурсів, інтелектуального, компетентнісного, знаннєвого потенціалу, виробничої, духовної, правової та національної культури. Другий з названих чинників успіху держави має забезпечити саме освіта [4].

Участь у Програмах ЄС – Східне партнерство, Україна має сприяти вирішенню першочергових завдань щодо державної політики розвитку освіти протягом життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти в Україні на нинішньому етапі:

- зміни змісту освіти, підвищення рівня її ефективності;
- впровадження безперервної освіти з метою її академічної та професійної мобільності;
- подальші демократичні перетворення в галузі освіти;
- створення умов для розвитку навчальних закладів на основі приватно-державного партнерства та заснованих на різних формах власності;
- формування та вдосконалення правової та економічної культури суспільства;
- максимальне задоволення освітніх потреб різних професійних груп і соціальних верств населення.

Враховуючи швидкий темп зміни знань, одночасове навчання вже не може забезпечити належну кваліфікацію фахівця від закінчення навчального закладу до настання пенсійного віку.

Високотехнологічне виробництво вимагає оновлення освітнього рівня робочої сили кілька разів протягом людського життя. Тому щонайменше раз на 5–10 років працівники повинні проходити підготовку та перепідготовку. Об'єктивно, саме неперервне навчання протягом усього життя також є істотним елементом європейського простору вищої та професійної освіти.

Необхідною умовою у цьому контексті є забезпечення конвергенції освітніх програм з метою їх відповідності європейським стандартам, що підвищить доступ до отримання освіти та практичної підготовки за кордоном [3].

4. Світовий досвід

Європейська Комісія об'єднала різні освітні й навчальні ініціативи в єдину Програму навчання протягом життя (Lifelong Learning Programme). Ця програма прийшла на зміну програмам професійного та дистанційного навчання, що існували до 2006 року [5].

Навчання протягом життя має на увазі зростання інвестицій у людей і їх знання; набуття основних навичок, включаючи цифрову грамотність і розширення можливості для інноваційної, більш гнучкої форми навчання.

Мета полягає в тому, щоб забезпечити людей будь-якого віку рівним і відкритим доступом до якісного навчання. Навчання протягом життя охоплює все цілеспрямоване навчання, формальне чи неформальне, з метою розширення знань, поліпшення навичок і компетентності. Рада Європи затвердила на-

вчання протягом життя як один з основних компонентів європейської соціальної моделі неперервної освіти. Таке навчання не обмежується лише сферою освіти; воно також є критичним чинником у сферах зайнятості й соціального забезпечення, економічного зростання і конкурентоспроможності [2].

Європейська стратегія зайнятості (European employment strategy) [2], погоджена 22 липня 2003 р., визначила керівні принципи політики розвитку навчання протягом життя. Ці керівні принципи закликають країни ЄС звернути увагу на дефіцит робочої сили з відповідними навичками і заохочують їх здійснювати всебічні стратегії навчання протягом життя, щоб озброїти громадян навичками, необхідними у сучасній економіці.

Керівні принципи визначають необхідність збільшення інвестицій в людські ресурси, особливо через навчання дорослих підприємствами. Стан розвитку освіти протягом життя постійно перебуває в центрі уваги різноманітних європейських інститутів. Зокрема, регулярно проводяться відповідні статистичні дослідження.

В одному з останніх цілова група для отримання статистичних даних щодо навчання протягом життя включає людей у віці між 25 і 64 роками і обмежується періодом чотирьох тижнів перед опитуванням. Дані наведено за оглядом «Quality Report on the European Union Labour Force Survey 2007»

[6]. У 2007 р. відсоток людей віком від 25 до 64 років, задіяних у різноманітних формах навчання протягом життя, складав 9,7 % у межах ЄС. Це на 1,2 % вище, ніж у 2003 році. Серед жінок цей відсоток (10,6 %) вищий, ніж серед чоловіків (8,8 %). Найбільш високий відсоток громадян, задіяних у різних формах навчання протягом життя, у Швеції, Данії, Великобританії та Фінляндії – від 23 % до 32 %. Найнижчі показники у Болгарії та Румунії – менше 2 % (табл. 1) [6]. Відсоток усіх підприємств, що забезпечили навчання своїм працівникам, складає від 21 % у Греції до 90 % у Великобританії та 60 % в середньому по ЄС. Позитивна динаміка спостерігається в більшості країн, що в останні роки приєдналися до ЄС. Початкове професійне навчання в межах підприємств найбільш розвинене у Німеччині, Великобританії, Австрії, Данії, Нідерландах, Італії та Франції – близько 50 % підприємств, у той час, як у більшості інших країн ЄС воно практикується не більше, як на 10 % підприємств (табл. 2) [6].

Дуже показовою є кореляція між рівнем попередньої освіти та ступенем залученням до навчання дорослого населення віком від 25 до 64 років, що свідчить про більші можливості й більшу схильність до продовження навчання людей з вищим рівнем попередньої освіти (рис. 1) [6].

Таблиця 1

Продовжене професійне навчання

№	Країни	Підприємства з ППН (% від усіх підприємств)	Працівники, що задіяні в програмах ППН (%)	Вартість ППН (% загальної вартості робочої сили)	Витрачений працівниками час на ППН (години)
A	ЄС	60	33	1,6	9
1	Бельгія	63	40	1,6	12
2	Болгарія	29	15	1,1	4
3	Чехія	72	59	1,9	14
4	Данія	85	35	2,7	10
5	Німеччина	69	30	1,3	9
6	Естонія	67	24	1,6	7
7	Греція	21	14	0,6	3
8	Іспанія	47	33	1,2	9
9	Франція	74	46	2,3	13
10	Люксембург	72	49	2,0	16
11	Фінляндія	77	39	1,5	10
12	Велика Британія	90	33	1,3	7

Таблиця 2

Відсоток населення країн Європи, що продовжує навчання у віці 25–64 роки

	Країни	Загалом		Чоловіки		Жінки	
		2003	2007	2003	2007	2003	2007
A	ЄС	8,5	9,7	7,9	8,8	9,11	10,6
B	Європейський регіон	6,5	8,4	6,4	8,0	6,6	8,8
1	Бельгія	7,0	7,2	7,0	7,0	6,9	7,4
2	Болгарія	1,3	1,3	1,1	1,4	1,4	1,3
3	Чехія	5,1	5,7	4,8	5,5	5,4	5,9
4	Данія	24,2	29,2	21	24,2	27,4	34,2
5	Німеччина	6,0	7,8	6,4	8,0	5,6	7,6
6	Естонія	6,7	7,0	5,0	4,6	8,2	9,3
7	Литва	3,8	5,3	2,8	3,6	4,7	6,8
8	Словенія	13,3	14,8	12,0	13,5	14,7	16,1
9	Швеція	31,8	32,0	28,4	26,0	35,4	38,3
10	Швейцарія	24,7	22,5	25,3	21,7	24,0	23,4

Рис. 1. Кореляція рівня попередньої освіти дорослого населення країн ЄС із залученістю до різних форм здобуття освіти

Освіта протягом життя в усьому світі й, особливо, в розвинених країнах стає все більш важливою сферою освітніх послуг.

За цілями, що ставляться й реалізуються в системі неперервної освіти, її умовно можна поділити на три складові:

Перша складова системи неперервної освіти – додаткова професійна освіта – сприяє формуванню професійної основи кадрового потенціалу сучасної високотехнологічної економіки. Споживачами послуг даної частини системи неперервної освіти є соціально адаптована частина населення, яка отримує освіту послідовно на всіх її рівнях.

Друга частина системи освіти протягом життя забезпечує різноманітним групам населення можливість адаптуватися до мінливих умов життя. Ця підсистема передбачає освіту, спрямовану на адаптацію й реабілітацію соціальних і професійних груп, не здатних самостійно пристосуватися до швидкозмінного соціального середовища. Крім того, до цієї підсистеми залучаються громадяни, що не мають в силу різних причин доступу до формальної системи професійної освіти, що створює для них загрозу десоціалізації.

Третя складова системи освіти дорослих забезпечує задоволення різноманітних індивідуальних освітніх потреб громадян, наприклад, мовну підготовку, отримання психологічних, культурологічних та інших знань, комунікативних навичок, спеціальних умінь тощо.

До формалізованих структур додаткової професійної освіти примикають різні неформальні структури (тренінгові групи, підготовка й перепідготовка на підприємствах тощо), які іноді діють на базі формалізованих структур, а нерідко утворюються нефо-

рмально, як правило, на короткий термін. Також до цієї системи примикає відкрита освіта в різних її формах і дистанційне навчання.

Ефективним засобом розвитку системи безперервної освіти є створення корпоративних університетів, що забезпечують чергування одержання фундаментальних знань із практичною діяльністю. Розвиток безперервної освіти дозволяє створювати умови для формування гнучких освітніх траєкторій і вирівнювання доступу до якісної освіти на всіх рівнях освітньої системи, забезпечує набір освітніх послуг, що відповідають динамічному розвитку потреб особистості, суспільства, економіки. Зростаюче різноманіття пізнавально-інформаційних запитів різних верств населення неможливо задовольнити в рамках існуючих форм традиційної освіти.

Загострюється проблема невідповідності сформованої системи освіти новим потребам суспільства й людини. Це породжує вимогу іншого підходу до організації масової освітньої діяльності дорослих – навчання повинне відповідати різноманітним інтересам і можливостям громадян, органічно вписуватися в їхній спосіб життя, враховувати специфіку запитів того чи іншого контингенту й навіть окремих груп населення.

Процеси безперервної освіти розуміються наразі не тільки як «навчання протягом життя» (lifelong learning), а й як «навчання шириною в життя» (lifewide learning). Останнє акцентує увагу на різноманітності видів освіти – формальній, неформальній, інформальній, – які супроводжують будь-яку сферу життєдіяльності сучасної людини.

Необхідно в масштабах країни проаналізувати діяльність сформованої сфери нетрадиційних видів і форм освітньої діяльності дорослих. Це дозволить

виявити специфіку неформальної пізнавальної й навчальної діяльності різного контингенту дорослих, мотиваційні особливості й механізми самоорганізації цієї діяльності.

Навчання протягом життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти в умовах цивілізаційної кризи виходить на чільні позиції у світових освітніх процесах – це диктується базовими тенденціями сучасного розвитку людства. Євроінтеграційний вектор розвитку України спонукає до вжиття найближчим часом дієвих заходів для подолання відставання у цій сфері.

5. Український відкритий університет післядипломної освіти

На часі впровадження концепції та програми розвитку в Україні системи навчання протягом життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти в умовах цивілізаційної кризи, в яких потрібно визначити наступні ключові моменти:

- визначення моделей для оцінки й визнання попереднього навчання;

- зв'язок національних моделей для визнання попереднього навчання з європейською структурою кваліфікацій, збільшення порівнянності й прозорості;

- створення критеріїв та механізмів визнання й утвердження неформальних видів освіти в навчальній та професійній діяльності;

- визначення основних навичок і ключових компетенцій;

- скорочення істотних розходжень з країнами ЄС у сфері основних навичок і ключових компетенцій;

- підготовка персоналу для системи навчання протягом життя за наступними напрямками діяльності: викладання; управління; науково-аналітичне забезпечення; використання новітніх технологій; планування навчальних програм; підтримка (технічна, адміністративна, організаційна).

В умовах модернізації освітянської галузі та імплементації Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про професійну освіту» система післядипломної педагогічної освіти, з одного боку, має забезпечувати умови для перекваліфікації працівників сфери освіти на місцях в умовах децентралізації, а з іншого – у відповідності до євроінтеграційних процесів, забезпечувати неперервне оновлення знань працюючих педагогів новітніми науково-методичними підходами згідно із стандартами якості освіти.

Відповіддю дією на виклики переформатування освіти в Україні у контексті становлення і розвитку відповідно до суспільного замовлення системи навчання протягом життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти в умовах цивілізаційної кризи, за ініціативи ректора ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, академіка Олійника В. В. створено перший в Україні самоврядний (автономний) навчальний заклад за ти-

пом розподіленого університету – Український відкритий університет післядипломної освіти (УВУПО) у структурі Всеукраїнського громадського об'єднання «Консорціум закладів післядипломної освіти».

Це вмотивований крок на шляху створення на теренах України інноваційної системи перепідготовки й підвищення кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів галузі освіти, провадження освітньої діяльності, пов'язаної із підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації в галузях знань «освіта», «соціальні і поведінкові науки», «управління та адміністрування» та інших, фундаментальних і прикладних наукових досліджень. Відкритий університет покликаний стати провідним науково-методичним центром післядипломної освіти з розвинутою інфраструктурою навчальних, наукових, науково-освітніх і науково-виробничих підрозділів з відповідним рівнем кадрового і матеріально-технічного забезпечення, що сприятиме поширенню наукових знань та освіти дорослих.

Науково-методична та організаційна база УВУПО, об'єднаний кадровий та матеріально-технічний потенціал обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та академій неперервної освіти дають можливість максимально задовольняти вимоги працівників системи освіти щодо змісту та якості програм перепідготовки та підвищення кваліфікації, які пов'язані із проведенням реформи для спільної реалізації інноваційних програм; працювати за акредитованими програмами і інтегрованими освітніми проектами в системі надання освітніх послуг; провадження наукових досліджень, атестування науково-педагогічних кадрів.

6. Висновки

В Україні навчання протягом життя на національному рівні позиціонується як повноправне освітнє поле з відповідною увагою до контролю й перевірки якості та забезпеченням визнання різноманітних форм освіти.

Зростаюче різноманіття пізнавально-інформаційних запитів різних верств населення неможливо задовольнити в рамках існуючих до тепер форм традиційної освіти. Загострюється проблема невідповідності сформованої системи освіти новим потребам суспільства й людини. Це породжує вимогу новітнього підходу до організації масової освітньої діяльності дорослих – навчання повинне відповідати різноманітним інтересам і можливостям громадян, органічно вписуватися в їхній спосіб життя, враховувати специфіку запитів того чи іншого контингенту й навіть окремих груп населення. Освіта протягом життя покликана підвищувати рівень загальних знань і розширювати можливості участі громадян у культурній, соціальній і політичній діяльності країни. Вона повинна внести вклад у подальшу демократизацію

суспільства, а також сприяти посиленню позиції людини в професійній діяльності.

Створення першого в Україні Відкритого університету післядипломної освіти, основною метою якого є досягнення поставлених цілей у неперервному фаховому зростанні керівних та педагогічних кадрів освіти – потужний крок у процесі становлення національної системи освіти продовж життя як складової європейської соціальної моделі неперервної освіти.

Література

1. Соснін, О. В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) [Текст]: навч. пос. / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. – Київ: Центр навчальної літератури, 2015. – 556 с.

2. European Employment Strategy [Electronic resource]. – Available at: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en..>

3. Нова європейська програма з питань навчання, освіти, молоді і спорту на 2014–2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm; <http://www.erasmusplus.org.ua>

4. Чисельність населення (за оцінкою) на 1 жовтня 2015 року та середня чисельність у січні–вересні 2015 року [Електронний ресурс]. – Державна служба України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика. Аналітична записка. Національний інститут

стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>

6. Quality Report on the European Union Labour Force Survey 2007 [Electronic resource]. – Available at: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-09-015/EN/KS-RA-09-015-EN.pdf

References

1. Sosnin, O. V., Voronkova, V. G., Postol, E. E. (2015). Modern international systems and global development (social-political, social-economic, social-anthropological measurements). Kyiv Center of textbooks, 556.

2. European Employment Strategy. Available at: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=en..>

3. New European Programme for Training, Education, Youth and Sports for 2014–2020. Available at: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm; www.erasmusplus.org.ua

4. The population (estimated) October 1, 2015 and the average number in January–September 2015. The State Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Lifelong education: world experience and Ukrainian practice. Analytical note. The National Institute for Strategic Studies under the President of Ukraine. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/252//>

6. Quality Report on the European Union Labour Force Survey 2007. Available at: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-RA-09-015/EN/KS-RA-09-015-EN.pdf

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Отич О. М.

Дата надходження рукопису 18.11.2015

Синенко Світлана Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра державної служби та менеджменту освіти, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, вул. Артема, 52-а, м. Київ, Україна, 04053

Гончаренко Наталія Миколаївна, кандидат психологічних наук, Начальник відділу стратегії розвитку освіти, Інституту модернізації змісту освіти Міністерства освіти і науки України, вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, Україна, 03035